

Zbigniew Dziemianko

Podstawy prawne zarządzania kryzysowego

Przegląd Naukowo-Metodyczny. Edukacja dla Bezpieczeństwa nr 1, 95-112

2009

Artykuł został opracowany do udostępnienia w internecie przez Muzeum Historii Polski w ramach prac podejmowanych na rzecz zapewnienia otwartego, powszechnego i trwałego dostępu do polskiego dorobku naukowego i kulturalnego. Artykuł jest umieszczony w kolekcji cyfrowej bazhum.muzhp.pl, gromadzącej zawartość polskich czasopism humanistycznych i społecznych.

Tekst jest udostępniony do wykorzystania w ramach dozwolonego użytku.

Zbigniew DZIEMIANKO

Wyższa Szkoła Bezpieczeństwa z siedzibą w Poznaniu

PODSTAWY PRAWNE ZARZĄDZANIA KRYZYSOWEGO

Zarządzanie kryzysowe w Polsce reguluje kilkadziesiąt aktów prawnych (patrz: wykaz aktów prawnych dotyczących zarządzania kryzysowego). Do najważniejszych można zaliczyć: Konstytucję Rzeczypospolitej Polskiej z dnia 2 kwietnia 1997 r.; ustawę z dnia 26 kwietnia 2007 r. o zarządzaniu kryzysowym; ustawę z dnia 4 września 1997 r. o działach administracji rządowej; ustawę z dnia 5 czerwca 1998 r. o administracji rządowej w województwie; ustawę z dnia 5 czerwca 1998 r. o samorządzie województwa; ustawę z dnia 5 czerwca 1998 r. o samorządzie powiatowym; ustawę z dnia 8 marca 1990 r. o samorządzie gminnym; ustawę z dnia 18 kwietnia 2002 r. o stanie klęski żywiołowej; ustawę z dnia 21 listopada 1967 r. o powszechnym obowiązku obrony Rzeczypospolitej Polskiej; ustawę z dnia 24 sierpnia 1991 r. o ochronie przeciwpożarowej; ustawę z dnia 18 lipca 2001 r. Prawo wodne.

Zasadniczym aktem prawnym w Polsce jest Konstytucja Rzeczypospolitej Polskiej z dnia 2 kwietnia 1997 r.¹, która porusza bezpieczeństwo obywateli w następujących artykułach: 5, 68, 74, 146, 228, 232, 233.

Art. 5 – Rzeczypospolita Polska zapewnia wolności i prawa człowieka i obywatela oraz bezpieczeństwo obywateli; art. 68, ust. 4 – władze publiczne są obowiązane do zwalczania chorób epidemicznych i zapobiegania negatywnym dla zdrowia skutkom degradacji środowiska; art. 74, ust. 2 - ochrona środowiska jest obowiązkiem władz publicznych; art. 146, ust. 7 – Rada Ministrów (...) zapewnia bezpieczeństwo wewnętrzne państwa oraz porządek publiczny; art. 228 ust. 1 – w sytuacjach szczególnych zagrożeń, jeżeli zwykłe środki konstytucyjne są niewystarczające, może zostać wprowadzony odpowiedni stan nadzwyczajny: stan wojenny, stan wyjątkowy lub stan klęski żywiołowej; art. 232 – w celu zapobieżenia skutkom katastrof naturalnych lub awarii technicznych noszących znamiona klęski żywiołowej oraz w celu ich usunięcia Rada Ministrów może wprowadzić na czas oznaczony, nie dłuższy niż 30 dni, stan klęski żywiołowej na części albo na całym terytorium państwa. Przedłużenie tego stanu może nastąpić za zgodą Sejmu; art. 233 określa zasady ograniczania wolności i praw człowieka i obywatela, w tym zakres ograniczeń wolności i praw człowieka i obywatela w stanie klęski żywiołowej.

Podstawowym aktem prawnym regulującym w Polsce zarządzanie kryzysowe jest ustawa z dnia 26 kwietnia 2007 r. o zarządzaniu kryzysowym,² która określa organy właściwe w sprawach zarządzania kryzysowego, ich zadania w tej dziedzinie oraz zasady finansowania zadań zarządzania kryzysowego. Ponadto ustawa wprowadza podstawowe pojęcia w zakresie zarządzania kryzysowego:

- *zarządzanie kryzysowe* to działalność organów administracji publicznej będąca elementem kierowania bezpieczeństwem narodowym, która polega na zapobieganiu sytuacjom kryzysowym, przygotowaniu do przejmowania

¹ Dz.U. Nr 78, poz. 483 z późn. zm.

² Dz.U. Nr. 89, poz. 590

nad nimi kontroli w drodze zaplanowanych działań, reagowaniu w przypadku wystąpienia sytuacji kryzysowych oraz na odtwarzaniu infrastruktury lub przywróceniu jej pierwotnego charakteru;

- *sytuacja kryzysowa* to sytuacja będąca następstwem zagrożenia i prowadząca w konsekwencji do zerwania lub znacznego naruszenia więzów społecznych przy równoczesnym poważnym zakłóceniu w funkcjonowaniu instytucji publicznych, jednak w takim stopniu, że użyte środki niezbędne do zapewnienia lub przywrócenia bezpieczeństwa nie uzasadniają wprowadzenia żadnego ze stanów nadzwyczajnych, o których mowa w art. 228 ust. 1 Konstytucji Rzeczypospolitej Polskiej;
- *infrastruktura krytyczna* to systemy oraz wchodzące w ich skład powiązane ze sobą funkcjonalnie obiekty, w tym obiekty budowlane, urządzenia, instalacje, usługi kluczowe dla bezpieczeństwa państwa i jego obywateli oraz służące zapewnieniu sprawnego funkcjonowania organów administracji publicznej, a także instytucji i przedsiębiorców. Infrastruktura krytyczna obejmuje systemy: zaopatrzenia w energię i paliwa, łączności i sieci teleinformatycznych, finansowe, zaopatrzenia w żywność i wodę, ochrony zdrowia, transportowe i komunikacyjne, ratownicze, zapewniające ciągłość działania administracji publicznej, produkcji, składowania, przechowywania i stosowania substancji chemicznych i promieniotwórczych, w tym rurociągi substancji niebezpiecznych;
- *ochrona infrastruktury krytycznej* to zespół przedsięwzięć organizacyjnych realizowanych w celu zapewnienia funkcjonowania lub szybkiego odtworzenia infrastruktury krytycznej na wypadek zagrożeń, w tym awarii, ataków oraz innych zdarzeń zakłócających jej prawidłowe funkcjonowanie;
- *planowanie cywilne* to całokształt przedsięwzięć organizacyjnych, polegających na opracowywaniu planów, w tym planów reagowania kryzysowego, i programów, mających na celu optymalne wykorzystanie dostępnych sił i środków w sytuacjach kryzysowych oraz w czasie stanów nadzwyczajnych i w czasie wojny, w zakresie zapobiegania sytuacjom kryzysowym, przygotowania do przejmowania nad nimi kontroli, reagowania w sytuacjach kryzysowych oraz odtwarzania infrastruktury i przywracania jej pierwotnego charakteru, ponadto planowanie w zakresie wspierania Sił Zbrojnych Rzeczypospolitej Polskiej w razie ich użycia oraz planowanie wykorzystania Sił Zbrojnych Rzeczypospolitej Polskiej do realizacji zadań z zakresu zarządzania kryzysowego;
- *Narodowy System Pogotowia Kryzysowego (NSPK)* to realizowane przez organy administracji rządowej oraz Siły Zbrojne Rzeczypospolitej Polskiej zadania i procedury mające na celu zapobieganie sytuacjom kryzysowym, przygotowanie do przejmowania nad nimi kontroli w drodze zaplanowanych działań oraz reagowanie w przypadku wystąpienia sytuacji kryzysowych.

Ponadto ustawa stanowi iż, plany reagowania kryzysowego tworzy się na poziomie krajowym, wojewódzkim, powiatowym i gminnym. W skład planów reagowania kryzysowego wchodzi: plan główny; procedury reagowania kryzysowego określające zespół przedsięwzięć na wypadek sytuacji kryzysowych, w czasie stanów nadzwyczajnych i w czasie wojny; załączniki funkcjonalne do planu głównego.

Za zarządzanie kryzysowe na terytorium kraju, zgodnie z ustawą, odpowiada Rada Ministrów, przy której powołano *Rządowy Zespół Zarządzania Kryzysowego*, jako organ opiniotwórczo-doradczy w sprawach inicjowania i koordynowania działań podejmowanych w zakresie zarządzania kryzysowego³ oraz podległe Prezesowi Rady Ministrów *Rządowe Centrum Bezpieczeństwa*,⁴ zapewniające obsługę Rady Ministrów i Rządowemu Zespołowi Zarządzania Kryzysowego w sprawach zarządzania kryzysowego.

Ustawa zobowiązuje ministrów i kierujących urzędami centralnymi do utworzenia w swoich urzędach zespołów zarządzania kryzysowego.

Organem właściwym w sprawach zarządzania kryzysowego na terenie województwa jest wojewoda a organem pomocniczym wojewody w zapewnieniu wykonywania zadań zarządzania kryzysowego jest *wojewódzki zespół zarządzania kryzysowego*. Na terenie powiatu za zarządzanie kryzysowe odpowiada starosta a organem pomocniczym starosty jest *powiatowy zespół zarządzania kryzysowego*. Organem odpowiadającym za zarządzanie kryzysowe na terenie gminy jest wójt, burmistrz, prezydent miasta a organem pomocniczym jest *gminny zespół zarządzania kryzysowego*.

Prezes Rady Ministrów z własnej inicjatywy, na wniosek właściwego ministra, kierownika urzędu centralnego lub wojewody, może wprowadzić na całym terytorium Rzeczypospolitej Polskiej albo jego części, w drodze zarządzenia, następujący stopień alarmowy:

- 1) Pierwszy stopień alarmowy – w przypadku uzyskania informacji o możliwości wystąpienia zdarzenia o charakterze terrorystycznym lub innego zdarzenia, których rodzaj i zakres jest trudny do przewidzenia.
- 2) Drugi stopień alarmowy – w przypadku uzyskania informacji o możliwości wystąpienia zdarzenia o charakterze terrorystycznym lub innego zdarzenia, powodujących zagrożenie bezpieczeństwa Rzeczypospolitej Polskiej.
- 3) Trzeci stopień alarmowy – w przypadku uzyskania informacji o osobach lub organizacjach przygotowujących działania terrorystyczne godzące w bezpieczeństwo Rzeczypospolitej Polskiej lub wystąpienia aktów terroru godzących w bezpieczeństwo innych państw albo w przypadku uzyskania informacji o możliwości wystąpienia innego zdarzenia godzącego w bezpieczeństwo Rzeczypospolitej Polskiej lub innych państw.
- 4) Czwarty stopień alarmowy – w przypadku wystąpienia zdarzenia o charakterze terrorystycznym lub innego zdarzenia, powodujących zagrożenie bezpieczeństwa Rzeczypospolitej Polskiej lub innych państw.

Jeżeli w sytuacji kryzysowej użycie innych sił i środków jest niemożliwe lub może okazać się niewystarczające, o ile inne przepisy nie stanowią inaczej, Minister Obrony Narodowej, na wniosek wojewody, może przekazać do jego dyspozycji pododdziały lub oddziały Sił Zbrojnych Rzeczypospolitej Polskiej, wraz ze skierowaniem ich do wykonywania zadań z zakresu zarządzania kryzysowego.

Ministerstwo Spraw Wewnętrznych i Administracji we współpracy z Rządowym Centrum Bezpieczeństwa przygotowało i przedstawiło 17 grudnia 2008 r.

³ Zarządzenie Nr 86 Prezesa Rady Ministrów z dnia 14 sierpnia 2008 r. w sprawie organizacji i trybu pracy Rządowego Zespołu Zarządzania Kryzysowego (M.P. z 2008 r. Nr 61, poz. 538)

⁴ Rozporządzenie Rady Ministrów z dnia 10 lipca 2008 r. w sprawie organizacji i trybu działania Rządowego Centrum Bezpieczeństwa (Dz. U. z 2008 r. Nr 128, poz. 821)

projekt zmiany ustawy o zarządzaniu kryzysowym, który 3 lutego 2009 r. został zaakceptowany przez Radę Ministrów.⁵

Celem proponowanych zmian jest wyeliminowanie licznych wątpliwości powstałych w zakresie interpretacji podczas stosowania przepisów prawa, a przede wszystkim stworzenie efektywnego i czytelnego systemu zarządzania kryzysowego. Nowelizacja obejmuje między innymi zmianę definicji zarządzania kryzysowego (art. 2).

Istotą zmiany jest rozszerzenie katalogu podejmowanych działań o usuwanie skutków sytuacji kryzysowych oraz ograniczenie procesu odtwarzania do zasobów infrastruktury krytycznej. Powyższe ograniczenie uwarunkowane jest koniecznością koncentrowania się organów administracji publicznej tylko na tych zasobach i infrastrukturze, które umożliwiałoby społeczeństwu przetrwanie w warunkach zaistniałych po sytuacji kryzysowej, a jednocześnie stwarza warunki do przeciwstawienia się nawrotom tej sytuacji albo powstałej w związku z zaistnieniem nowych zagrożeń.

Zmianie ulega definicja sytuacji kryzysowej. Nowa definicja uzależnia zaistnienie sytuacji kryzysowej wyłącznie od wystąpienia zagrożenia, które wpływa negatywnie na poziom bezpieczeństwa ludzi lub środowiska w stopniu wywołującym ograniczenia w działaniu właściwych organów administracji publicznej (gdy zasoby i procedury działania tych podmiotów okazują się być niewystarczające).

Wprowadzono nowe definicje niezbędnych w procesie zarządzania kryzysowego pojęć: cyklu planowania, siatki bezpieczeństwa, mapy zagrożenia, mapy ryzyka, zdarzenia o charakterze terrorystycznym.

Ograniczono dokumentację procedur reagowania kryzysowego do niezbędnej ilości dokumentów umożliwiających sprawne kierowanie siłami i środkami, które zaplanowano do użycia w wypadku zaistnienia sytuacji kryzysowej.

Proponowany jest nowy art. 5a, który na potrzeby Krajowego Planu Zarządzania Kryzysowego wprowadza obowiązek sporządzania przez ministrów i kierowników urzędów centralnych oraz wojewodów „Raportu o zagrożeniach bezpieczeństwa narodowego”.

Raport o zagrożeniach służyć będzie zapewnieniu spójności pomiędzy planami zarządzania kryzysowego a innymi planami, których obowiązek wykonania wynika z innych przepisów. Ma to doprowadzić do urealnienia planowanych działań oraz wyeliminuje przedsięwzięcia które się dublują.

Utworzenie Narodowego Programu Ochrony Infrastruktury Krytycznej (art. 5b) pozwoli wyodrębnić obiekty, urządzenia, instalacje i usługi kluczowe dla bezpieczeństwa państwa i jego obywateli oraz służące zapewnieniu sprawnego funkcjonowania organów administracji publicznej, instytucji i przedsiębiorców.

Nowelizacja ustawy, idąc za doświadczeniami Wielkiej Brytanii, Stanów Zjednoczonych, Estonii czy Hiszpanii, nadaje szczególną rangę problematyce ochrony infrastruktury krytycznej.

Art. 21a podkreśla rolę organów administracji rządowej właściwych w sprawach rozpoznawania, zapobiegania i zwalczania zagrożeń, w tym szczególną rolę szefa Agencji Bezpieczeństwa Wewnętrznego, który otrzymuje ustawowe upoważnienie do udzielania zaleceń, w celu ochrony infrastruktury krytycznej, organom i podmiotom zagrożonym działaniami o charakterze terrorystycznym. Jednocześnie

⁵ www.mswia.gov.pl

przepis umożliwi szefowi ABW przekazywanie do tych podmiotów niezbędnych informacji służących przeciwdziałaniu tym zagrożeniom, także uzyskanych w toku działalności.

Projekt zmiany ustawy przewiduje zmianę usytuowania centrów zarządzania kryzysowego. Centra zarządzania kryzysowego nie będą musiały mieścić się w siedzibach urzędów jak dotychczas. Będą mogły być zorganizowane, na bazie właściwych służb, inspekcji lub straży.

Wszystkie zmiany wprowadzone do ustawy mają jeden podstawowy cel. Chodzi o to by być przygotowanym do sytuacji kryzysowej tzn. nie zajmować się kryzysem dopiero w momencie kiedy nastąpi, ale dużo wcześniej – podejmując działania, które będą zapobiegały powstawaniu sytuacji kryzysowych a w momencie ich wystąpienia pozwolą na szybkie i skuteczne ich rozwiązywanie.

Ustawa z dnia 4 września 1997 r. o działach administracji rządowej⁶ określa zakres działań administracji rządowej oraz właściwość ministra kierującego danym działem.

Zgodnie z postanowieniami ustawy, ministrowie kierujący działami administracji rządowej oraz kierownicy urzędów centralnych, odpowiadają między innymi, w ramach swoich urzędów, za zadania dotyczące zarządzania kryzysowego.

Prezes Rady Ministrów i podległy mu Rządowy Zespół Zarządzania Kryzysowego oraz Rządowe Centrum Bezpieczeństwa stanowią ogólnokrajowe centrum koordynacyjne. Ministrowie kierujący działami administracji rządowej oraz kierownicy urzędów centralnych kierują utworzonymi w swoich urzędach zespołami zarządzania kryzysowego.

Ustawa o działach administracji rządowej nie rozwiązuje podziału kompetencji administracji rządowej w zakresie zarządzania kryzysowego, uszczegółwiają ją ustawy regulujące funkcjonowanie administracji rządowej w województwie, samorządów terytorialnych oraz straży, służb i inspekcji, mających charakter administracji rządowej.

Ustawa z dnia 5 czerwca 1998 r. o administracji rządowej w województwie⁷ określa zasady funkcjonowania administracji w województwie.

Zgodnie z ustawą administrację rządową na obszarze województwa wykonują: wojewoda, działający pod zwierzchnictwem wojewody kierownicy zespólnych służb, inspekcji i straży; organy administracji niezespólonej, organy samorządu terytorialnego, działający pod zwierzchnictwem starosty kierownicy powiatowych służb, inspekcji i straży, organy innych samorządów.

Wojewoda jest: przedstawicielem Rady Ministrów w województwie; zwierzchnikiem zespólonej administracji rządowej; organem nadzoru nad jednostkami samorządu terytorialnego; organem wyższego stopnia w rozumieniu przepisów o postępowaniu administracyjnym; reprezentantem Skarbu Państwa.

Wojewoda jako przedstawiciel Rady Ministrów odpowiada za wykonywanie polityki rządu na obszarze województwa, a w szczególności: zapewnia współdziałanie wszystkich jednostek organizacyjnych administracji rządowej i samorządowej działających na obszarze województwa i kieruje ich działalnością w zakresie zapobiegania zagrożeniu życia, zdrowia lub mienia oraz zagrożeniom środowiska, bezpieczeństwa państwa i utrzymania porządku publicznego, ochrony praw obywatel-

⁶ Dz. U. z 2007 r. Nr 65, poz. 437 j.t. z późn. zm.

⁷ Dz. U. z 2001 r. Nr 80, poz. 872 j.t. z późn. zm.

skich, a także zapobiegania klęskom żywiołowym i innym nadzwyczajnym zagrożeniom oraz zwalczania i usuwania ich skutków na zasadach określonych w ustawach; dokonuje oceny stanu zabezpieczenia przeciwpowodziowego województwa, opracowuje plan operacyjny ochrony przed powodzią oraz ogłasza i odwołuje pogotowie i alarm przeciwpowodziowy; wykonuje i koordynuje zadania w zakresie obronności i bezpieczeństwa państwa, wynikające z odrębnych ustaw.

Ustawa z dnia 5 czerwca 1998 r. o *samorządzie powiatowym*,⁸ określa m.in. zakres działania i zadania powiatu, władze powiatu, akty prawa miejscowego stanowiące przez powiat, mienie powiatu, finanse powiatu, związki, stowarzyszenia i porozumienia powiatów, nadzór nad działalnością powiatu.

Zgodnie z ustawą powiat wykonuje określone ustawami zadania publiczne o charakterze ponadgminnym w zakresie: edukacji publicznej, promocji i ochrony zdrowia, pomocy społecznej, polityki prorodzinnej, wspierania osób niepełnosprawnych, transportu zbiorowego i dróg publicznych, kultury oraz ochrony zabytków i opieki nad zabytkami, kultury fizycznej i turystyki, geodezji, kartografii i katastru, gospodarki nieruchomościami, administracji architektoniczno-budowlanej, gospodarki wodnej, ochrony środowiska i przyrody, rolnictwa, leśnictwa i rybactwa śródlądowego, porządku publicznego i bezpieczeństwa obywateli, ochrony przeciwpowodziowej, w tym wyposażenia i utrzymania powiatowego magazynu przeciwpowodziowego, przeciwpożarowej i zapobiegania innym nadzwyczajnym zagrożeniom życia i zdrowia ludzi oraz środowiska, przeciwdziałania bezrobociu oraz aktywizacji lokalnego rynku pracy, ochrony praw konsumenta, utrzymania powiatowych obiektów i urzędzeń użyteczności publicznej oraz obiektów administracyjnych, obronności, promocji powiatu, współpracy z organizacjami pozarządowymi. Ponadto do zadań publicznych powiatu należy również zapewnienie wykonywania określonych w ustawach zadań i kompetencji kierowników powiatowych służb, inspekcji i straży.

Na czele powiatu stoi rada powiatu, jako organ stanowiący, wybieranych w wyborach powszechnych oraz zarząd, któremu przewodniczy starosta. Spośród swego grona rada wybiera przewodniczącego. Funkcje kontrolne rada pełni poprzez komisję rewizyjną.

Zarząd powiatu wykonuje zadania powiatu przy pomocy starostwa powiatowego, kierowników powiatowych służb, inspekcji i straży oraz jednostek organizacyjnych powiatu, które wspólnie tworzą powiatową administrację zespoloną. Służbowo podlegają właściwym organom szczebla wojewódzkiego.

Starosta opracowuje plan operacyjny ochrony przed powodzią oraz ogłasza i odwołuje pogotowie i alarm przeciwpowodziowy. W przypadku wprowadzenia stanu klęski żywiołowej działa na zasadach określonych w odrębnych przepisach.

Ustawa z dnia 8 marca 1990 r. o *samorządzie gminnym*⁹ określa m.in. zakres działania i zadania gminy, władze gminy, akty prawa miejscowego stanowiące przez gminę, mienie komunalne, gminną gospodarkę finansową, związki i porozumienia międzygminne, stowarzyszenia gmin, nadzór nad działalnością gminną.

Do zakresu działania gminy należą wszystkie sprawy publiczne o znaczeniu lokalnym, niezastrzeżone ustawami na rzecz innych podmiotów. Zaspokajanie

⁸ Dz. U. z 2001 r. Nr 142, poz. 1592 j.t. z późn. zm.

⁹ Dz. U. z 2001 r. Nr 142, poz. 1591/1592 j.t. z późn. zm.

zbiorowych potrzeb wspólnoty należy do zadań własnych gminy. Ustawy mogą nakładać na gminę obowiązek wykonywania zadań zleconych z zakresu administracji rządowej, Zadania z zakresu administracji rządowej gmina może wykonywać również na podstawie porozumienia z organami tej administracji.

Zaspokajanie zbiorowych potrzeb wspólnoty należy do zadań własnych gminy. W szczególności zadania własne obejmują sprawy: ładu przestrzennego, gospodarki nieruchomościami, ochrony środowiska i przyrody oraz gospodarki wodnej; gminnych dróg, ulic, mostów, placów oraz organizacji ruchu drogowego; wodociągów i zaopatrzenia w wodę, kanalizacji, usuwania i oczyszczania ścieków komunalnych, utrzymania czystości i porządku oraz urządzeń sanitarnych, wysypisk i unieszkodliwiania odpadów komunalnych, zaopatrzenia w energię elektryczną i ciepłą oraz gaz; lokalnego transportu zbiorowego; ochrony zdrowia; pomocy społecznej, w tym ośrodków i zakładów opiekuńczych; gminnego budownictwa mieszkaniowego; edukacji publicznej; kultury, w tym bibliotek gminnych i innych instytucji kultury oraz ochrony zabytków i opieki nad zabytkami; kultury fizycznej i turystyki, w tym terenów rekreacyjnych i urządzeń sportowych; targowisk i hal targowych; zieleni gminnej i zadrzewień; cmentarzy gminnych; porządku publicznego i bezpieczeństwa obywateli oraz ochrony przeciwpożarowej i przeciwpowodziowej, w tym wyposażenia i utrzymania gminnego magazynu przeciwpowodziowego; utrzymania gminnych obiektów i urządzeń użyteczności publicznej oraz obiektów administracyjnych; polityki prorodzinnej, w tym zapewnienia kobietom w ciąży opieki socjalnej, medycznej i prawnej; wspierania i upowszechniania idei samorządowej; promocji gminy; współpracy z organizacjami pozarządowymi; współpracy ze społecznościami lokalnymi i regionalnymi innych państw.

Określone w ustawie zadania gmina realizuje przez swoje organy: radę gminy (organ stanowiący i kontrolny) oraz wykonawczy: wójta, burmistrza gminy (miejskie i miejsko wiejskie) lub prezydenta (w gminach miejskich powyżej 100 000 mieszkańców).

Ustawa z dnia 18 kwietnia 2002 r. o *stanie klęski żywiołowej*,¹⁰ określa tryb wprowadzenia i zniesienia stanu klęski żywiołowej, a także zasady działania organów władzy publicznej oraz zakres ograniczeń wolności i praw człowieka i obywatela w czasie stanu klęski żywiołowej.

W odróżnieniu od ustawowych regulacji stanu wojennego oraz stanu wyjątkowego, ustawa o *stanie klęski żywiołowej* nie zawiera przepisu wyraźnie wskazującego, od jakiej chwili obowiązuje stan klęski żywiołowej. Trzeba przyjąć, iż stan klęski obowiązuje od dnia ogłoszenia rozporządzenia Rady Ministrów. Ustawa definiuje występujące w konstytucyjnej regulacji pojęcia klęski żywiołowej, katastrofy naturalnej oraz awarii technicznej:

- *klęska żywiołowa* to katastrofa naturalna lub awaria techniczna, których skutki zagrażają życiu lub zdrowiu dużej liczby osób, mieniu w wielkich rozmiarach albo środowisku na znacznych obszarach, a pomoc i ochrona mogą być skutecznie podjęte tylko przy zastosowaniu nadzwyczajnych środków, we współdziałaniu różnych organów i instytucji oraz specjalistycznych służb i formacji działających pod jednolitym kierownictwem;
- *katastrofa naturalna* to zdarzenie związane z działaniem sił natury, w szczególności wyładowania atmosferyczne, wstrząsy sejsmiczne, silne

¹⁰ Dz.U. z 2002 r. Nr 62, poz. 558 z późn. zm.

wiatry, intensywne opady atmosferyczne, długotrwałe występowanie ekstremalnych temperatur, osuwiska ziemi, pożary, susze, powodzie, zjawiska lodowe na rzekach i morzu oraz jeziorach i zbiornikach wodnych, masowe występowanie szkodników, chorób roślin lub zwierząt albo chorób zakaźnych ludzi albo też działanie innego żywiołu;

- *awaria techniczna* to gwałtowne, nieprzewidziane uszkodzenie lub zniszczenie obiektu budowlanego, urządzenia technicznego lub systemu urządzeń technicznych powodujące przerwę w ich używaniu lub utratę ich właściwości.

Katastrofą naturalną lub awarią techniczną może być również zdarzenie wywołane działaniem terrorystycznym.

Do najważniejszych ustaleń ustawy należy:

- stan klęski żywiołowej może być wprowadzony na obszarze, na którym wystąpiła klęska żywiołowa, a także na obszarze, na którym wystąpiły lub mogą wystąpić skutki tej klęski;
- stan klęski żywiołowej wprowadza się na czas oznaczony, niezbędny dla zapobieżenia skutkom klęski żywiołowej lub ich usunięcia, nie dłuższy niż 30 dni;
- Rada Ministrów, w drodze rozporządzenia, może wprowadzić stan klęski żywiołowej z własnej inicjatywy lub na wniosek właściwego wojewody. W rozporządzeniu, określa się przyczyny, datę wprowadzenia oraz obszar i czas trwania stanu klęski żywiołowej, a także, w zakresie dopuszczonym niniejszą ustawą, rodzaje niezbędnych ograniczeń wolności i praw człowieka i obywatela. Rozporządzenie, ogłasza się w Dzienniku Ustaw Rzeczypospolitej Polskiej, a ponadto podaje do publicznej wiadomości, w drodze obwieszczenia właściwego wojewody przez rozplakatowanie w miejscach publicznych, a także w sposób zwyczajowo przyjęty na danym obszarze;
- redaktorzy naczelni dzienników oraz nadawcy programów radiowych i telewizyjnych są obowiązani do niezwłocznego, nieodpłatnego podania do publicznej wiadomości rozporządzenia Rady Ministrów o wprowadzeniu stanu klęski żywiołowej, przekazanego im przez wojewodę właściwego ze względu na siedzibę redakcji lub nadawcy;
- stan klęski żywiołowej może zostać przedłużony na czas oznaczony, w drodze rozporządzenia Rady Ministrów, po wyrażeniu przez Sejm zgody na to przedłużenie;
- Rada Ministrów, w drodze rozporządzenia, znosi stan klęski żywiołowej na całym obszarze jego obowiązywania lub na części tego obszaru przed upływem czasu, na który został wprowadzony, jeżeli ustaną przyczyny jego wprowadzenia;
- w czasie stanu klęski żywiołowej działaniami prowadzonymi w celu zapobieżenia skutkom klęski żywiołowej lub ich usunięcia kierują: wójt (burmistrz, prezydent miasta) – jeżeli stan klęski żywiołowej wprowadzono tylko na obszarze gminy, starosta – jeżeli stan klęski żywiołowej wprowadzono na obszarze więcej niż jednej gminy wchodzącej w skład powiatu, wojewoda – jeżeli stan klęski żywiołowej wprowadzono na obszarze więcej niż jednego powiatu wchodzącego w skład województwa, minister właściwy do spraw wewnętrznych lub inny minister, do zakresu działania którego

należy zapobieganie skutkom danej klęski żywiołowej lub ich usuwanie, a w przypadku wątpliwości co do właściwości ministra lub w przypadku gdy właściwych jest kilku ministrów – minister wyznaczony przez Prezesa Rady Ministrów – jeżeli stan klęski żywiołowej wprowadzono na obszarze więcej niż jednego województwa;

- wójt (burmistrz, prezydent miasta) może wydawać polecenia wiążące organom jednostek pomocniczych, kierownikom jednostek organizacyjnych utworzonych przez gminę, kierownikom jednostek ochrony przeciwpożarowej działających na obszarze gminy oraz kierownikom jednostek organizacyjnych czasowo przekazanych przez właściwe organy do jego dyspozycji i skierowanych do wykonywania zadań na obszarze gminy;
- w czasie klęski żywiołowej, wójt (burmistrz, prezydent miasta nie będącego miastem na prawach powiatu) podlega staroście;
- w razie niezdolności do kierowania lub niewłaściwego kierowania działaniami prowadzonymi w celu zapobieżenia skutkom klęski żywiołowej lub ich usunięcia, wojewoda z inicjatywy własnej lub na wniosek starosty może zawiesić uprawnienia wójta (burmistrza, prezydenta miasta) oraz wyznaczyć pełnomocnika do kierowania tymi działaniami;
- wojewodzie są podporządkowane organy i jednostki organizacyjne administracji rządowej i samorządu województwa działające na obszarze województwa oraz inne siły i środki wydzielone do jego dyspozycji i skierowane do wykonywania tych działań na obszarze województwa, w tym pododdziały i oddziały Sił Zbrojnych Rzeczypospolitej Polskiej;
- w zakresie działań prowadzonych w celu zapobieżenia skutkom klęski żywiołowej lub ich usunięcia minister kierujący działaniami prowadzonymi w celu zapobieżenia skutkom klęski żywiołowej, może wydawać polecenia wiążące organom administracji rządowej, z wyjątkiem Rady Ministrów, Prezesa Rady Ministrów i wiceprezesów Rady Ministrów, a także wydawać polecenia wiążące organom samorządu terytorialnego;
- wojewodowie, wójtowie (burmistrzowie, prezydenci miast), starostowie są obowiązani do współdziałania i wzajemnego przekazywania informacji w zakresie zapobiegania skutkom klęski żywiołowej lub ich usuwania;
- Minister kierujący działaniami prowadzonymi w celu zapobieżenia skutkom klęski żywiołowej jest obowiązany do informowania na bieżąco Prezydenta Rzeczypospolitej Polskiej i Prezesa Rady Ministrów o skutkach klęski żywiołowej i działaniach podejmowanych w celu zapobieżenia tym skutkom lub ich usunięcia;
- w zapobieganiu skutkom klęski żywiołowej lub ich usuwaniu są obowiązane uczestniczyć: Państwowa Straż Pożarna i inne jednostki ochrony przeciwpożarowej, Policja, jednostki systemu Państwowego Ratownictwa Medycznego, jednostki ochrony zdrowia, Straż Graniczna, Morska Służba Poszukiwania i Ratownictwa oraz inne właściwe w tych sprawach państwowe urzędy, agencje, inspekcje, straże i służby;
- w czasie stanu klęski żywiołowej, jeżeli użycie innych sił i środków jest niemożliwe lub niewystarczające, Minister Obrony Narodowej może przekazać do dyspozycji wojewody, na którego obszarze działania występuje klęska żywiołowa, pododdziały lub oddziały Sił Zbrojnych Rzeczypospolitej

- Polskiej, wraz ze skierowaniem ich do wykonywania zadań związanych z zapobieżeniem skutkom klęski żywiołowej lub ich usunięciem;
- ograniczenia wolności i praw człowieka i obywatela w stanie klęski żywiołowej stosuje się do osób fizycznych zamieszkałych lub czasowo przebywających na obszarze, na którym został wprowadzony stan klęski żywiołowej, oraz odpowiednio do osób prawnych i jednostek organizacyjnych nieposiadających osobowości prawnej, mających siedzibę lub prowadzących działalność na obszarze, na którym został wprowadzony stan klęski żywiołowej;
 - jeżeli siły i środki, którymi dysponuje wójt (burmistrz, prezydent miasta), starosta lub wojewoda albo pełnomocnik, są niewystarczające, można wprowadzić obowiązek świadczeń osobistych i rzeczowych;
 - w celu usprawnienia przemieszczania się środków transportowych niezbędnych dla prowadzenia działań ratowniczych mogą być wprowadzone ograniczenia w transporcie drogowym, kolejowym i lotniczym oraz w ruchu jednostek pływających na śródlądowych drogach wodnych, morskich wodach wewnętrznych i morzu terytorialnym;
 - dla zapewnienia łączności na potrzeby działań ratowniczych mogą być wprowadzone ograniczenia w wykonywaniu pocztowych usług o charakterze powszechnym lub usług kurierskich.

Ustawa z dnia 21 listopada 1967 r. *o powszechnym obowiązku obrony Rzeczypospolitej Polskiej*,¹¹ jest jednym z aktów prawnych, który określa użycie Sił Zbrojnych w przeciwdziałaniu zagrożeniom niemilitarnym. W art. 3 ustawy określono iż: Siły Zbrojne mogą brać udział w zwalczaniu klęsk żywiołowych i likwidacji ich skutków, działaniach antyterrorystycznych, akcjach poszukiwawczych oraz ratowania życia ludzkiego, a także w oczyszczaniu terenów z materiałów wybuchowych i niebezpiecznych pochodzenia wojskowego oraz ich unieszkodliwianiu. Ponadto w art. 60, ust.8 zawarto: powołanie do odbycia ćwiczeń wojskowych, przeprowadzanych w trybie natychmiastowego stawiennictwa, może nastąpić w celu udziału jednostek wojskowych w zwalczaniu klęsk żywiołowych i likwidacji ich skutków. Do odbycia ćwiczeń wojskowych powołuje się żołnierzy rezerwy przede wszystkim spoza obszaru objętego klęską żywiołową i likwidacją jej skutków.

Ustawa z dnia 24 sierpnia 1991 r. *o ochronie przeciwpożarowej*,¹² definiuje m.in. pojęcie ochrony przeciwpożarowej, która polega na realizacji przedsięwzięć mających na celu ochronę życia, zdrowia, mienia lub środowiska przed pożarem, klęską żywiołową lub innym miejscowym zagrożeniem poprzez: zapobieganie powstawaniu i rozprzestrzenianiu się pożaru, klęski żywiołowej lub innego miejscowego zagrożenia, zapewnienie sił i środków do zwalczania pożaru, klęski żywiołowej lub innego miejscowego zagrożenia, prowadzenie działań ratowniczych.

Ustawa wprowadza ważne dla zarządzania kryzysowego pojęcia:

- *działania ratownicze* – to każda czynność podjęta w celu ochrony życia, zdrowia, mienia lub środowiska, a także likwidację przyczyn powstania pożaru, wystąpienia klęski żywiołowej lub innego miejscowego zagrożenia;
- *inne miejscowe zagrożenia* – to zdarzenie wynikające z rozwoju cywilizacyjnego i naturalnych praw przyrody niebędące pożarem ani klęską żywio-

¹¹ Dz.U. z 2004 r. Nr 241, poz. 2416 j.t. z późn. zm.

¹² Dz.U. z 2002 r. Nr 147, poz. 1229 j.t. z późn. zm.

lową, stanowiącą zagrożenie dla życia, zdrowia, mienia lub środowiska, któremu zapobieżenie lub którego usunięcie skutków nie wymaga zastosowania nadzwyczajnych środków;

- *krajowy system ratowniczo-gaśniczy* – to integralna część organizacji bezpieczeństwa wewnętrznego państwa, obejmującą, w celu ratowania życia, zdrowia, mienia lub środowiska, prognozowanie, rozpoznawanie i zwalczanie pożarów, klęsk żywiołowych lub innych miejscowych zagrożeń; system ten skupia jednostki ochrony przeciwpożarowej, inne służby, inspekcje, straże, instytucje oraz podmioty, które dobrowolnie w drodze umowy cywilnoprawnej zgodziły się współdziałać w akcjach ratowniczych.

Ponadto ustawa określa zasady zapobiegania, pożarowi, klęsce żywiołowej lub innemu miejscowemu zagrożeniu, organizacje ochrony przeciwpożarowej, działania ratownicze.

Ustawa z dnia 18 lipca 2001 r. *Prawo wodne*¹³ reguluje gospodarowanie wodami zgodnie z zasadą zrównoważonego rozwoju, a w szczególności kształtowanie i ochronę zasobów wodnych, korzystanie z wód oraz zarządzanie zasobami wodnymi. Wprowadza pojęcie *zarządzanie zasobami wodnymi*, którym jest zaspokajanie potrzeb ludności, gospodarki, ochrona wód i środowiska związanego z tymi zasobami, w szczególności w zakresie: zapewnienia odpowiedniej ilości i jakości wody dla ludności; ochrona zasobów wodnych przed zanieczyszczeniem oraz niewłaściwą lub nadmierną eksploatacją; utrzymywanie lub poprawa stanu ekosystemów wodnych i od wody zależnych; ochrona przed powodzią oraz suszą; zapewnienie wody na potrzeby rolnictwa oraz przemysłu; zaspokojenie potrzeb związanych z turystyką, sportem oraz rekreacją; tworzenie warunków dla energetycznego, transportowego oraz rybackiego wykorzystania wód.

Ustawa określa:

- organy właściwe do spraw gospodarki wodnej, którymi są: minister właściwy do spraw gospodarki wodnej, Prezes Krajowego Zarządu Gospodarki Wodnej – jako centralny organ administracji rządowej, nadzorowany przez ministra właściwego do spraw gospodarki wodnej, dyrektor regionalnego zarządu gospodarki wodnej – jako organ administracji rządowej niezespólonej, podlegający Prezesowi Krajowego Zarządu Gospodarki Wodnej, wojewoda, organy jednostek samorządu terytorialnego;
- utrzymywanie wód stanowi obowiązek ich właściciela. Obowiązek utrzymywania tworzących brzeg wody budowli lub murów niebędących urządzeniami wodnymi należy do ich właścicieli;
- wody, jako integralna część środowiska oraz siedliska dla zwierząt i roślin, podlegają ochronie, niezależnie od tego, czyją stanowią własność. Celem ochrony wód jest utrzymywanie lub poprawa jakości wód, biologicznych stosunków w środowisku wodnym i na terenach podmokłych;
- ochronę przed powodzią oraz suszą prowadzi się zgodnie z planami ochrony przeciwpowodziowej oraz przeciwdziałania skutkom suszy na obszarze kraju, a także planami ochrony przeciwpowodziowej regionu wodnego;
- ochronę ludzi i mienia przed powodzią oraz suszą realizuje się w szczególności przez: zachowanie i tworzenie wszelkich systemów retencji wód, budowę i rozbudowę zbiorników retencyjnych, suchych zbiorników prze-

¹³ Dz.U. z 2005 r. Nr 239, poz. 2019 j.t. z późn. zm.

ciwpowodziowych oraz polderów przeciwpowodziowych, racjonalne retencjonowanie wód oraz użytkowanie budowli przeciwpowodziowych, a także sterowanie przepływami wód, funkcjonowanie systemu ostrzegania przed niebezpiecznymi zjawiskami zachodzącymi w atmosferze oraz hydrosferze, kształtowanie zagospodarowania przestrzennego dolin rzecznych lub terenów zalewowych, budowanie oraz utrzymywanie wałów przeciwpowodziowych, a także kanałów ulgi;

- ochrona przed powodzią oraz suszą jest zadaniem organów administracji rządowej i samorządowej.

Wykaz aktów prawnych dotyczących zarządzania kryzysowego

- 1) Konstytucja Rzeczypospolitej Polskiej z dnia 2 kwietnia 1997 r. (Dz. U. z 1997 r. Nr 78, poz. 483 z późn. zm.).

Ustawy

- 1) Ustawa z dnia 21 listopada 1967 r. o powszechnym obowiązku obrony Rzeczypospolitej Polskiej (Dz. U. z 2004 r. Nr 241, poz. 2416 j.t. z późn. zm.)
- 2) Ustawa z dnia 21 listopada 1967 r. o powszechnym obowiązku obrony Rzeczypospolitej Polskiej (Dz. U. z 2004 r. Nr 241, poz. 2416 j.t. z późn. zm.)
- 3) Ustawa z dnia 8 marca 1990 r. o samorządzie gminnym (Dz. U. z 2001 r. Nr 142, poz. 1591 j.t. z późn. zm.)
- 4) Ustawa z dnia 6 kwietnia 1990 r. o Policji (Dz. U. z 2002 r. Nr 7, poz. 58 j.t. z późn. zm.)
- 5) Ustawa z dnia 12 października 1990 r. o ochronie granicy państwowej (Dz. U. z 2005 r. Nr 226, poz. 1944 j.t. z późn. zm.)
- 6) Ustawa z dnia 24 sierpnia 1991 r. o ochronie przeciwpożarowej (Dz. U. z 2002 r. Nr 147, poz. 1229 j.t. z późn. zm.)
- 7) Ustawa z dnia 24 sierpnia 1991 r. o Państwowej Straży Pożarnej (Dz. U. z 2002 r. Nr 147, poz. 1230 j.t. z późn. zm.)
- 8) Ustawa z dnia 4 lutego 1994 r. Prawo geologiczne i górnicze (Dz. U. z 2005 r. Nr 228, poz. 1947 j.t. z późn. zm.)
- 9) Ustawa z dnia 7 lipca 1994 r. Prawo budowlane (Dz. U. z 2003 r. Nr 207, poz. 2016 j.t. z późn. zm.)
- 10) Ustawa z 30 maja 1996 r. o rezerwach państwowych (Dz. U. z 2007 r. Nr 89, poz. 594 j.t.)
- 11) Ustawa z dnia 10 kwietnia 1997 r. Prawo energetyczne (Dz. U. z 2003 r. Nr 153, poz. 1504 j.t. z późn. zm.)
- 12) Ustawa z dnia 22 sierpnia 1997 r. o bezpieczeństwie imprez masowych (Dz. U. z 2005 r. Nr 108, poz. 909 j.t. z późn. zm.)
- 13) Ustawa z dnia 4 września 1997 r. o działach administracji rządowej (Dz. U. z 2007 r. Nr 65, poz. 437, j.t. z późn. zm.)
- 14) Ustawy z dnia 5 czerwca 1998 r. o administracji rządowej w województwie (Dz. U. z 2001 r. Nr 80, poz. 872 j.t. z późn. zm.)

- 15) Ustawa z dnia 5 czerwca 1998 r. o *samorządzie województwa* (Dz. U. z 2001 r. Nr 142, poz. 1590 j.t. z późn. zm.)
- 16) Ustawa z dnia 5 czerwca 1998 r. o *samorządzie powiatowym* (Dz. U. z 2001 r. Nr 142, poz. 1592 j.t. z późn. zm.)
- 17) Ustawa z dnia 29 listopada 2000 r. *Prawo atomowe* (Dz. U. z 2008 r. Nr 93, poz. 583j.t.)
- 18) Ustawa z dnia 21 grudnia 2000 r. o *żegludze śródlądowej* (Dz. U. z 2006 r. Nr 123, poz. 857 j.t.)
- 19) Ustawa z dnia 27 kwietnia 2001 r. *Prawo ochrony środowiska* (Dz. U. z 2008 r. Nr 25, poz. 150 j.t.)
- 20) Ustawa z dnia 18 lipca 2001 r. *Prawo wodne* (Dz. U. z 2005 r. Nr 239, poz. 2019 j.t. z późn. zm.)
- 21) Ustawa z dnia 11 sierpnia 2001 r. o *szczególnych zasadach odbudowy, remontów i rozbiórek obiektów budowlanych zniszczonych lub uszkodzonych w wyniku działań żywiołu* (Dz. U. z 2001 r. Nr 84, poz. 906)
- 22) Ustawa z dnia 6 września 2001 r. o *chorobach zakaźnych i zakażeniach* (Dz. U. z 2001 r. Nr 126, poz. 1384 z późn. zm.)
- 23) Ustawa z dnia 18 kwietnia 2002 r. o *stanie klęski żywiołowej* (Dz. U. z 2002 r. Nr 62, poz. 558 z późn. zm.)
- 24) Ustawa z dnia 21 czerwca 2002 r. o *stanie wyjątkowym* (Dz. U. z 2002 r. Nr 113, poz. 985 z późn. zm.)
- 25) Ustawa z dnia 3 lipca 2002 r. *Prawo lotnicze* (Dz. U. z 2006 r. Nr 100, poz. 696 j.t. z późn. zm.)
- 26) Ustawa z dnia 29 sierpnia 2002 r. o *stanie wojennym oraz o kompetencjach Naczelnego Dowódcy Sił Zbrojnych i zasadach jego podległości konstytucyjnym organom Rzeczypospolitej Polskiej* (Dz. U. z 2002 r. Nr 156, poz. 1301 z późn. zm.)
- 27) Ustawa z dnia 22 listopada 2002 r. o *wyrównywaniu strat majątkowych wynikających z ograniczenia w czasie stanu nadzwyczajnego wolności i praw człowieka i obywatela* (Dz. U. z 2002 r. Nr 233, poz. 1955)
- 28) Ustawa z dnia 12 czerwca 2003 r. *Prawo pocztowe* (Dz. U. z 2008 r. Nr 189, poz. 1159 j.t. z późn. zm.)
- 29) Ustawa z dnia 18 grudnia 2003 r. o *ochronie roślin* (Dz. U. z 2008 r. Nr 133, poz. 849 j.t.)
- 30) Ustawa z dnia 12 marca 2004 r. o *pomocy społecznej* (Dz. U. z 2008 r. Nr 115, poz. 728 j.t. z późn. zm.)
- 31) Ustawa z dnia 16 lipca 2004 r. *Prawo telekomunikacyjne* (Dz. U. z 2004 r. Nr 171, poz. 1800 z późn. zm.)
- 32) Ustawa z dnia 8 września 2006 r. o *Państwowym Ratownictwie Medycznym* (Dz. U. z 2006 r. Nr 191, poz. 1410 z późn. zm.)
- 33) Ustawa z dnia 9 grudnia 2006 r. o *Polskiej Agencji Żeglugi Powietrznej* (Dz. U. z 2006 r. Nr 249, poz. 1829)
- 34) Ustawa z dnia 26 kwietnia 2007 r. o *zarządzaniu kryzysowym* (Dz. U. z 2007 r. Nr 89, poz. 590)

- 35) Ustawa z dnia 16 lutego 2007 r. o zapasach ropy naftowej, produktów naftowych, gazu ziemnego oraz zasadach postępowania w sytuacjach zagrożenia bezpieczeństwa paliwowego państwa i zakłóceń na rynku naftowym (Dz. U. z 2007 r. Nr 52, poz. 343)
- 36) Ustawa z dnia 4 września 2008 r. o ochronie żeglugi i portów morskich (Dz. U. z 2008 r. Nr 171, poz. 1055).

Rozporządzenia

- 1) Rozporządzenie Rady Ministrów (dalej: RRM) z dnia 31 lipca 1993r. w sprawie przyznawania zakwaterowania i bezpłatnego wyżywienia lub równoważnika pieniężnego oraz zwrotu kosztów przejazdu osobom odbywającym służbę w obronie cywilnej (Dz. U. z 1993 r. Nr 74, poz. 348)
- 2) RRM z dnia 28 września 1993r. w sprawie powszechnej samoobrony ludności (Dz. U. z 1993 r. Nr 91, poz. 421)
- 3) RRM z dnia 15 lipca 1997r. zmieniające rozporządzenie w sprawie określenia szczególnych zasad udzielania zamówień publicznych ze względu na ochronę bezpieczeństwa narodowego, ochronę tajemnicy państwowej, stan klęski żywiołowej lub inny ważny interes państwa (Dz. U. z 1997r. Nr 81, poz. 515)
- 4) RRM z dnia 22 lipca 1997r. w sprawie szczegółowych zasad i trybu udzielania dotacji, pożyczek i kredytów ze środków Krajowego Funduszu Mieszkaniowego na usuwanie skutków powodzi w 1997 r. oraz zasad spłaty pożyczek i kredytów (Dz. U. z 1997 r. Nr 82, poz. 522)
- 5) RRM z dnia 22 lipca 1997r. w sprawie zasad i trybu udzielania odszkodowań za straty spowodowane skierowaniem wód zalewowych w inny obszar w związku z zagrożeniem powodzią (Dz. U. z 1997 r. Nr 82, poz. 521)
- 6) RRM z dnia 29 lipca 1997r. zmieniające rozporządzenie w sprawie określenia wykazu gmin, na obszarze których stosuje się szczególne zasady odbudowy i remontu obiektów budowlanych zniszczonych lub uszkodzonych wskutek powodzi albo huraganu (Dz. U. z 1997 r. Nr 87, poz. 548), (Dz. U. z 1997 r. Nr 97, poz. 595), (Dz. U. z 1998 r. Nr 113, poz. 719)
- 7) Rozporządzenie Ministra Ochrony Środowiska, Zasobów Naturalnych i Leśnictwa z dnia 12 sierpnia 1997r. zmieniające rozporządzenie w sprawie określenia rodzajów inwestycji szkodliwych dla środowiska i zdrowia ludzi oraz ocen oddziaływania na środowisko (Dz. U. z 1997 r. Nr 101, poz. 634)
- 8) RRM z dnia 26 sierpnia 1997 r. zmieniające rozporządzenie w sprawie ustanowienia kontyngentu celnego na towary przywożone z zagranicy na potrzeby zapobiegania i likwidacji skutków klęski żywiołowej (Dz. U. z 1997 r. Nr 103, poz. 654)
- 9) Rozporządzenie Ministra Pracy i Polityki Socjalnej z dnia 19 września 1997 r. w sprawie szczegółowych warunków i trybu przyznawania środków Państwowego Funduszu Rehabilitacji Osób Niepełnosprawnych w związku z likwidacją skutków powodzi, która miała miejsce w lipcu 1997r. (Dz. U. z 1997 r. Nr 120, poz. 762)

- 10) RRM z dnia 25 września 1997 r. w sprawie szczegółowego trybu oraz warunków uprawniających do ubiegania się o przyznanie bezzwrotnej pomocy w okresie odbudowy gospodarstwa rolnego (Dz. U. z 1997 r. Nr 124, poz. 785)
- 11) Rozporządzenie Ministra Spraw Wewnętrznych i Administracji z dnia 15 listopada 1997 r. w sprawie wykazu gmin, w których stosowane są szczególne rozwiązania dotyczące zatrudnienia i przeciwdziałania bezrobociu mające na celu likwidację skutków powodzi (Dz. U. z 1997 r. Nr 153, poz. 1006)
- 12) RRM z dnia 30 grudnia 1997 r. zmieniające rozporządzenie w sprawie ustalenia wykazu gmin, na obszarze których wystąpiła powódź, oraz zasad udzielania i sposobu rozliczania dotacji celowych dla tych gmin na finansowanie bieżących zadań własnych (Dz. U. z 1997 r. Nr 162, poz. 1113), (Dz. U. z 1997 r. Nr 87, poz. 547), (Dz. U. z 1997 r. Nr 97, poz. 594), (Dz. U. z 1997 r. Nr 102, poz. 645), (Dz. U. z 1997 r. Nr 108, poz. 699), (Dz. U. z 1997 r. Nr 135, poz. 915)
- 13) RRM z dnia 30 grudnia 1997r. zmieniające rozporządzenie w sprawie ustalenia wykazu gmin szczególnie dotkniętych powodzią (Dz. U. z 1997r. Nr 162, poz. 1112), (Dz. U. z 1997r. Nr 108, poz. 698), (Dz. U. z 1997r. Nr 135, poz. 916)
- 14) Rozporządzenie Ministra Spraw Wewnętrznych i Administracji z dnia 11 marca 1998 r. zmieniające rozporządzenie w sprawie wykazu gmin, w których stosowane są szczególne rozwiązania dotyczące zatrudnienia i przeciwdziałania bezrobociu mające na celu likwidację skutków powodzi (Dz. U. z 1998 r. Nr 38, poz. 222)
- 15) RRM z dnia 27 lipca 1998 r. w sprawie finansowania przedsięwzięć związanych z zakwaterowaniem osób w przypadkach nadzwyczajnych (Dz. U. z 1998r. Nr 88, poz. 557)
- 16) RRM z dnia 14 września 1998r. w sprawie zakresu, szczegółowych warunków i trybu włączania jednostek ochrony przeciwpożarowej do krajowego systemu ratowniczo-gaśniczego (Dz. U. z 1998r. Nr 121, poz. 798)
- 17) RRM z dnia 3 listopada 1998 r. zmieniające rozporządzenie w sprawie ustalenia wykazu gmin, na których obszarze wystąpiła powódź w 1998r. (Dz. U. z 1998r. Nr 135, poz. 877)
- 18) Rozporządzenie Ministra Spraw Wewnętrznych i Administracji z dnia 18 grudnia 1998r. w sprawie określenia szczegółowych zasad współpracy specjalistycznych uzbrojonych formacji ochronnych z Policją, jednostkami ochrony przeciwpożarowej, obrony cywilnej i strażami gminnymi (miejskimi) (Dz. U. z 1998r. Nr 161, poz. 1108)
- 19) RRM z dnia 8 czerwca 1999 r. w sprawie zasad oraz trybu ustalania i wypłaty odszkodowań za szkody poniesione w związku z akcjami zwalczania klęsk żywiołowych (Dz. U. z 1999 r. Nr 55, poz. 573)
- 20) Rozporządzenie Ministra Spraw Wewnętrznych i Administracji z dnia 29 grudnia 1999 r. w sprawie szczegółowych zasad organizacji Krajowego Systemu Ratowniczo-Gaśniczego (Dz. U. z 1999r. Nr 111, poz. 1311)
- 21) Rozporządzenie Ministra Spraw Wewnętrznych i Administracji z dnia 4 września 2001 r. w sprawie wykazu miejscowości dotkniętych powodzią

- oraz miejscowości, na których obszarze wystąpiły osuwiska ziemne lub huragany (Dz. U. z 2001r. Nr 95, poz. 1046)
- 22) RRM z dnia 2 października 2001r. w sprawie ustanowienia Pełnomocnika Rządu do Spraw Programu dla Odry - 2006 (Dz. U. z 2001r. Nr 118, poz. 1255)
 - 23) RRM z dnia 3 grudnia 2001 r. zmieniające rozporządzenie w sprawie ustanowienia Pełnomocnika Rządu do Spraw Programu dla Odry – 2006 (Dz. U. z 2001r. Nr 140, poz. 1573)
 - 24) Rozporządzenie Ministra Spraw Wewnętrznych i Administracji z dnia 2 stycznia 2002 r. zmieniające rozporządzenie w sprawie wykazu miejscowości dotkniętych powodzią oraz miejscowości, na których obszarze wystąpiły osuwiska ziemne lub huragany (Dz. U. z 2002r. Nr 6, poz. 57), (Dz. U. z 2002r. Nr 103, poz. 930)
 - 25) Rozporządzenie Ministra Edukacji Narodowej i Sportu z dnia 20 lutego 2002 r. w sprawie wzorcowych programów zajęć wychowania fizycznego dla jednostek organizacyjnych podległych Ministrowi Obrony Narodowej, ministrowi właściwemu do spraw wewnętrznych, Szefowi Urzędu Ochrony Państwa oraz Szefowi Obrony Cywilnej Kraju (Dz. U. z 2002r. Nr 23, poz. 226)
 - 26) RRM z dnia 12 marca 2002 r. w sprawie ustanowienia Pełnomocnika Rządu do Spraw Programu dla Odry - 2006 (Dz. U. z 2002r. Nr 31, poz. 278)
 - 27) Rozporządzenie Ministra Spraw Wewnętrznych i Administracji z dnia 27 maja 2002 r. w sprawie wzoru odznaki i legitymacji do odznaki wzorowego ratownika obrony cywilnej (Dz. U. z 2002r. Nr 119, poz. 1017)
 - 28) Rozporządzenie Ministra Środowiska z dnia 6 czerwca 2002r. w sprawie dopuszczalnych poziomów niektórych substancji w powietrzu, alarmowych poziomów niektórych substancji w powietrzu oraz marginesów tolerancji dla dopuszczalnych poziomów niektórych substancji (Dz. U. z 2002r. Nr 87, poz. 798)
 - 29) RRM z dnia 25 czerwca 2002 r. w sprawie szczegółowego zakresu działania Szefa Obrony Cywilnej Kraju, szefów obrony cywilnej województw, powiatów i gmin (Dz. U. z 2002r. Nr 96, poz. 850)
 - 30) Rozporządzenie Prezesa Rady Ministrów z dnia 23 września 2002r. w sprawie określenia gmin miejscowości, w których stosuje się szczególne zasady odbudowy, remontów i rozbiórek obiektów budowlanych zniszczonych lub uszkodzonych przez żywioły (Dz. U. z 2002r. Nr 157, poz. 1311)
 - 31) Rozporządzenie Ministra Spraw Wewnętrznych i Administracji z dnia 26 września 2002 r. w sprawie odbywania służby w obronie cywilnej (Dz. U. z 2002 Nr 169, poz. 1391)
 - 32) Rozporządzenie Ministra Gospodarki z dnia 8 listopada 2002 r. w sprawie wymagań, jakim powinien odpowiadać plan postępowania na wypadek zagrożenia życia lub zdrowia ludzkiego, mienia oraz środowiska naturalnego (Dz. U. z 2002r. Nr 194, poz. 1632)
 - 33) Rozporządzenie Ministra Infrastruktury z dnia 12 listopada 2002r. w sprawie określenia dokumentów potwierdzających wykonywanie przez przedsiębiorcę przewozów w ramach pomocy humanitarnej, medycznej lub w przypadku klęski żywiołowej (Dz. U. z 2002r. Nr 199, poz. 1676)

- 34) RRM z dnia 20 lutego 2003r. w sprawie szczegółowych zasad udziału pododdziałów i oddziałów Sił Zbrojnych Rzeczypospolitej Polskiej w zapobieganiu skutkom klęski żywiołowej lub ich usuwaniu (Dz. U. z 2003r. Nr 41, poz. 347)
- 35) RRM z dnia 6 maja 2003 r. w sprawie szczegółowych zasad użycia oddziałów i pododdziałów Sił Zbrojnych Rzeczypospolitej Polskiej w czasie stanu wyjątkowego (Dz. U. z 2003r. Nr 89, poz. 821)
- 36) RRM z dnia 28 listopada 2003 r. zmieniające rozporządzenie w sprawie sposobu tworzenia gminnego zespołu reagowania, powiatowego i wojewódzkiego zespołu reagowania kryzysowego oraz Rządowego Zespołu Koordynacji Kryzysowej i ich funkcjonowania (Dz. U. z 2003r. Nr 210, poz. 2038)
- 37) Rozporządzenie Ministra Infrastruktury z dnia 9 stycznia 2004 r. w sprawie planu działań operatora w sytuacjach szczególnych zagrożeń (Dz. U. 2004 Nr 12 poz. 106)
- 38) RRM z dnia 13 stycznia 2004r. w sprawie szkolenia obronnego (Dz. U. 2004 Nr 16 poz. 150)
- 39) Rozporządzenie Ministra Obrony Narodowej z dnia 16 stycznia 2004r. w sprawie wyznaczania żołnierzy zawodowych do służby poza Siłami Zbrojnymi Rzeczypospolitej Polskiej w razie ogłoszenia mobilizacji, ogłoszenia stanu wojennego i w czasie wojny (Dz. U. z 2004r. Nr 15, poz. 133)
- 40) Rozporządzenie Ministra Obrony Narodowej z dnia 16 stycznia 2004 r. w sprawie mianowania żołnierzy zawodowych i żołnierzy pełniących służbę kandydacką w razie ogłoszenia mobilizacji, ogłoszenia stanu wojennego i w czasie wojny (Dz. U. z 2004r. Nr 15, poz. 134)
- 41) Rozporządzenie Ministra Infrastruktury z dnia 20 kwietnia 2004 r. w sprawie wykonywania lotów międzynarodowych przez obce cywilne statki powietrzne oraz stałego pobytu polskich cywilnych statków powietrznych za granicą i obcych cywilnych statków powietrznych w Rzeczypospolitej Polskiej (Dz. U. z 2004r. Nr 94, poz. 916)
- 42) Rozporządzenie Ministra Obrony Narodowej z dnia 29 kwietnia 2004r. w sprawie opiniowania żołnierzy zawodowych i żołnierzy pełniących służbę kandydacką w razie ogłoszenia mobilizacji, ogłoszenia stanu wojennego i w czasie wojny (Dz. U. z 2004r. Nr 122, poz. 1275)
- 43) Rozporządzenie Ministra Infrastruktury z dnia 7 maja 2004 r. w sprawie sposobu uwzględniania w zagospodarowaniu przestrzennym potrzeb obronności i bezpieczeństwa państwa (Dz. U. 2004 nr 125 poz. 1309)
- 44) Rozporządzenie Ministra Kultury z dnia 25 sierpnia 2004 r. w sprawie organizacji i sposobu ochrony zabytków na wypadek konfliktu zbrojnego i sytuacji kryzysowych (Dz. U. z 2004 nr 212 poz. 2153)
- 45) RRM z dnia 29 marca 2005 r. w sprawie zasad zwalniania przez pracodawców z obowiązku świadczenia pracy osób powołanych do służby w obronie cywilnej w związku ze zwalczaniem klęsk żywiołowych, katastrof i zagrożeń środowiska (Dz. U. z 2005r. Nr 60, poz. 518)
- 46) RRM z dnia 29 marca 2005r. w sprawie stanowisk uznawanych za równorzędne z odbywaniem służby w obronie cywilnej (Dz. U. z 2005 r. Nr 60, poz. 519)

- 47) Rozporządzenie Ministra Obrony Narodowej dnia 27 kwietnia 2006 r. *w sprawie określenia kategorii żołnierzy rezerwy, których przeznaczenie do służby w obronie cywilnej wymaga zgody wojskowego komendanta uzupełnień* (Dz. U. z 2006r. Nr 83, poz. 576)
- 48) RRM z dnia 16 października 2006 r. *w sprawie systemów wykrywania skażeń i właściwości organów w tych sprawach* (Dz. U. z 2006r. Nr 191, poz. 1415)
- 49) Rozporządzenie Ministra Transportu z dnia 30 kwietnia 2007 r. *w sprawie wykonywania przez operatorów zadań na rzecz obronności, bezpieczeństwa państwa lub bezpieczeństwa i porządku publicznego* (Dz. U. 2007 Nr 90 poz. 603)
- 50) Rozporządzenie Prezesa Rady Ministrów z dnia 28 maja 2008r. *w sprawie gmin i miejscowości, w których stosuje się szczególne zasady odbudowy, remontów i rozbiórek obiektów budowlanych zniszczonych lub uszkodzonych w wyniku działań żywiołu* (Dz. U. z 2008r. Nr 99, poz. 642)
- 51) RRM z dnia 10 lipca 2008 r. *w sprawie organizacji i trybu działania Rządowego Centrum Bezpieczeństwa* (Dz. U. z 2008r. Nr 128, poz. 821)
- 52) Rozporządzenie Ministra Spraw Wewnętrznych i Administracji z dnia 16 września 2008 r. *w sprawie szczegółowych warunków bezpieczeństwa i higieny służby strażaków Państwowej Straży Pożarnej* (Dz. U. z 2008r. Nr 180, poz. 1115)

Zarządzenia

- 1) Zarządzenie Nr 86 Prezesa Rady Ministrów z dnia 14 sierpnia 2008r. *w sprawie organizacji i trybu pracy Rządowego Zespołu Zarządzania Kryzysowego* (M.P. z 2008 r. Nr 61, poz. 538)
- 2) Zarządzenie Nr 20 Ministra Obrony Narodowej z dnia 3 października 2008r. *w sprawie organizacji, składu oraz miejsca i trybu pracy Zespołu Zarządzania Kryzysowego w Ministerstwie Obrony Narodowej* (Dziennik Urzędowy Ministra Obrony Narodowej z 2008 r. Nr 19, poz. 1271).

Porozumienia

- 1) Porozumienie z dnia 20 kwietnia 2005 r. *w sprawie współdziałania Sił Zbrojnych Rzeczypospolitej Polskiej z Policją w zakresie przeciwdziałania sytuacjom kryzysowym*. Dziennik Urzędowy Ministra Obrony Narodowej z 2005 r. Nr 10, poz. 89.